

מעדני אשר

גיליון ש"א
(שנה ז')
פרשת ויגש תשי"ע

ז"ל ע"י

מכון "מעדני אשר"

הגליונות ברחבי תבל יוצאים לזכותו של הרב ברוך בן מרים ומרת שיינדל מלכה בת חיה פייגא

איך שלח יוסף ליעקב יין ישן נושן הא הוא סתם ינם שאסור מדרבנן?

בפרשתו מ"ה כ"ג ולאביו שלח כזאת עשרה חמורים נושאים מטוב מצרים.

ובגמ' מגילה ט"ז ע"ב מאי מטוב מצרים, יין ישן, שדעת זקנים נוחה הימנו.

יש להקשות: מדוע דוקא דעת זקנים נוחה הימנו.

איכא כמה טעמים:

א) לפי שהזקנים טבעם להיות מצוננים והיין מחמם, לכן נחה להם בזה, כך כתב המהרש"א מגילה ט"ז ע"ב.

מעדני אשר: צריך ביאור א"כ מדוע דווקא יין ישן כולו יין מחמם, ואולי המהרש"א לא גרס יין ישן, וכמו שכתב הרש"ש דבגורסאות ישנים כתוב יין סתם, וכן משמע מרש"י במגילה, ועיין רש"י בחומש.

ב) ע"פ מה דאיתא במשנה נדרים ט"ז ע"א קונם יין שאני טועם שהיין רע למעינים, אמר ליה והלא מיושן יפה למעינים, חזינו דיון ישן טוב למעינים, לפי הנ"ל אתי שפיר דרוב הזקנים בטבעם הם חולי מעים, לפיכך דעת זקנים נוחה הימנו, כך איתא בנחלת יעקב בפרשתו, מובא בשפתי חכמים.

ג) כי בין יש טבע שלא נמצא בשאר משקין ומאכלים, דבכלהו המיושן גרוע, ורק בין המיושן משובח יותר, והנה העולם מרגלא בפומייהו לומר על הזקן בשנים כיון שזודקן נתטפס, אך באמת זה אינו אלא בזקני עם הארץ ולא בתלמידי חכמים, ועל כן הזקנים דעתן נוחה בין ישן, שהוא משובח אצל העולם יותר, דאז אומרים גם אנחנו כל מה שמזקנים משובחים יותר, כך כתב בבן יהודע מגילה ט"ז ע"ב, וכן במהר"ם שיק בפרשתו.

מעדני אשר: ורגיל אני לבאר בשמחת שבע ברכות, הא דאמרין בגמ' פסחים מ"ט ע"א ת"ר לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו וישא בת תלמידי חכמים וישיא בתו לתלמיד חכם, משל לענבי הגפן בענבי הגפן, ונתקשה המהרש"א שם, מדוע זיווג הגון דומה לגפן ולא לשאר פירות ע"ש מה שתיקן ונראה לפי הנ"ל אתי שפיר דמברכים שכמו בין כמה שיותר זמן עובר משתבח היין, כן נמי שהזיווג כמה שיותר זמן מהנשואין עובר ישתבח יותר ויותר, ויהיה יותר מאושר ויותר מאושר.

וידוע מה שמספרים על הנודע ביהודה: שדרש פעם בעירו והיה אחד שכל הזמן העיר הערות באמצע הדרשה והגבאים ניסו להשקט אותו, ואמר להם הנודע ביהודה שאל ישקטו אותו ויתנו לו לשאול עכשיו את כל הערות ולא ימתין עד אחר השיעור והסביר להם ע"פ הנ"ל דזקני עמי הארץ כל זמן שמזקינן דעתן מטפשת, וא"כ אם ימתין לשאול את הערות עד אחר השיעור ידבר יותר שטיות, לכן שיתנו לו לשאול עכשיו.

אבל האור החיים הקדוש פרשת ויחי מ"ז כ"ט בסוף הדיבור כתב חידוש גדול וז"ל אנו רואים כי כשיזקין האדם תתמעט הבנתו ואפילו איש חכם לא יוכל לצאת ולבא במלחמתה של תורה ויתמעטו הרגשותיו, הגם שאמר רז"ל זקני תורה דעתם מתישבת עליהם, דקדקו לומר מתישבת לשלול דעתם של זקני עם הארץ שמתטרפת, ולעולם כח השכלי והתבוני יאפס.

ובספר הגהות מהרש"ם ברכות ל"ב ע"ב הקשה על האור החיים הקדוש: דבגמ' שבת קנ"ב ע"א מבואר להדיא דזקני תלמידי חכמים כל זמן שמזקינן דעתן מתוספת עליהן.

ומתריץ הדברי יציב: דאף שזוכים לתוספת דעת וחכמה, נחלש בו בזמן כח הזכרון מפאת זקנה, כך כתב בספרו שפע חיים דרשות חורש"י פרשת חיי שרה תשמ"ב.

ובזה מיישב הדברי יציב: הא דכתב בשו"ת דברי חיים חלק ב' יור"ד ק"ב וז"ל כעת לעת שיבתי אין רצוני לסמוך עלי, ושמעתי שהגאון הנודע ביהודה לא רצה לגלות דעתו כלל להלכה לעת זקנתו, וקשה מדוע הרי דעתם מתוספת, אלא מפני שהזכרון נחלש, התורה והברכה לגסי הרה"ג ניסן רייך שליט"א מרבני כולל צאנז בית שמש שהאיר לי בזה.

יש להקשות: מדוע שלח יוסף ליעקב יין ישן מיושן, הרי כיון דהיין ישן א"כ אינו יודע ממי זה, א"כ הויה סתם ינם, ואיך היה מותר ליעקב לשתותו, והרי האבות קיימו כל התורה עד שלא נ"תנה, כך מקשה החתם סופר בפרשתו, וכן בחשוקי חמד כתובות ק"י ע"ב.

איכא כמה תרוצים:

א. יין זה היה קודם שקיבל אברהם עצמו לשמור את כל התורה כולה, וכיון שהיה קודם הגזירה של יין נסך לא חל עליו האיסור, כך תירץ החתם סופר בפרשתו.

ב. ע"פ מה שכתב בשו"ת הרמ"א סימן י' דייעקב אבינו לא קיים מצוות דרבנן קודם שניתנה תורה, לפי זה אתי שפיר, מעדני אשר.

גליון זה נודב לעילוי נשמת

הרב יעקב צבי בן הרב מנחם קרעש ז"ל

נלב"ע ט' טבת תשנ"ג ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י המשפחה

לעל"ג הרב משה בן הרב יוסף דוד ז"ל, ומרת מלכה מחלה בת הרב מרדכי זיסקינד ע"ה נתרם ע"י ר' מרדכי זיסקינד הגר שליט"א ניו יארק

**איד היה מותר לאחי יוסף לשתות יין
הרי נדרו שעד שלא ימצאו את יוסף אסורים לשתות יין?**

**בפרשתן מ"ה ד' ויאמר יוסף אל אחיו וגו' ויאמר אני יוסף אחיכם
אשר מכרתם אותי מצרימה.**

איתא בגמ' שבת קל"ט ע"א ואמר רבי מלאי משום רב יצחק מגדלאה
מיום שפירש יוסף מאחיו לא טעם טעם יין דכתיב בראשית מ"ט
ולקדקד נזיר אחיו, רב יוסי בר חנינא אמר אף הן לא טעמו טעם
יין דכתיב בראשית מ"ג ל"ד וישתו וישכרו עמו מכלל דעד האינדא
לא.

יש להקשות: בשלמא יוסף שהכירים שהם אחיו ניחא שהותר לו
הנדר, אבל הם שלא ידעו עדיין אם הוא יוסף כמו שמבואר
בפרשתן שרק עכשיו נודע להם שהוא יוסף, למה הותר נדרם
יותר מכל הימים שהיה יוסף פרוש מהם, כן מקשה המהרש"א שבת קל"ט
ע"א, וכן בשו"ת בית אפרים אור"ח סימן ס"ג ד"ה ומתוך, וכן בחתם סופר בפרשתן.

איכא כמה תרוצים:

א. מפני אימת המלכות התיירו היום נדרם, ומהאי טעמא נמי לפי
דעתם שתו סתם יינם אע"פ שלעתיד יהיה אסור מדרבנן,
ולפי זה איכא למימר נמי דיוסף נזיר ממש היה, אלא מפני
כבוד המלכות גילח עצמו תוך ימי נזירותו, כן תירץ המהרש"א שבת
קל"ט ע"א.

ב. ע"פ מה דאיתא במדרש דכשהושיבם כסדר תולדותם ויתו
האנשים, אמר בנימין יחיד לאמו ואני יחיד לאמי, והנה הם
האמינו בכשפי יוסף כי כבר ראו בתחלה ששאל להם על עצי
עריסתם כמבואר ברש"י בראשית מ"ג ז' וגם עתה הושיבם כתולדותם,
על כן האמינו בו גם את זה שראה באצטגינות שבנימין יחיד
לאמו ואין לו אח, א"כ מת יוסף וידעו שעוד לא יראו את
יוסף לעולם על כן שתו יין, ועל כן עכשיו אמרו ואחינו מת
שם מ"ד כ' ששמעו ממנו שבנימין יחיד לאמו, כן תירץ החתם סופר
בפרשתן ד"ה ואחיו.

ג. ע"פ מה דאיתא במדרש בראשית רבה פרשה צ"ב אות ד' על הפסוק
וטבוח טבח והכן, דאין והכן אלא שבת וכדכתיב והיה ביום
השישי והכינו וגו' וכן איתא במדרש תנחומא פרשת נשא אות כ"ח
דאין דרך מלכים להכין מיום לחבירו אלא והכן הכונה לשבת
כי אותו היום היה ערב שבת, וביאר הגאון בעל נזר הקודש
דאף דכתיב כי אתי יאכלו הנערים בצהרים, מ"מ התחלת
הסעודה היה ביום ונמשכה עד ליל שבת, והנה בגמ' נזיר ד' ע"א
איתא ברש"י דאין לקידוש הוא מן התורה ומשובע ועומד מהר
סיני ונזיר מותר לשתות, וא"כ שפיר הותרו השבטים לשתות
יין של קידוש, ואפילו לדעת רבינו תם דהויה רק דרבנן, מ"מ
השבטים קיימו אף מצות דרבנן, ועל כן שפיר הותר להם
לשתות יין עם יוסף הצדיק, כן תירץ בשו"ת בית אפרים אור"ח סימן ס"ג
בד"ה ומתוך.

ד. ודאי שהשבטים הקדושים לא אכלו ולא שתו מעולם רק מה
שידיהם נתנו לתוך פיהם, וידיהם לא עשו רק מה שהוא
לעבודת הבורא, כן תירץ הרה"ק משינאווא מובא בדברי מנחם ע"מ נ"א.

ה. אפשר דשתו שאר משקים קודם, א"כ כששתו היין, הויה
השתיה גסה, וכמו שאכילה גסה לא שמיה אכילה, א"כ נמי
שתיה גסה, לכן לא היחה איסור, מעדני אשר, עיין פרדס יוסף פרשת
מקץ שמביא דעיקר איסור שתיה ושכרות רק למי שאינו נקי מקנאה, וכיון דמכירת
יוסף היה מחמת קנאה לכן פרשו, משא"כ עכשיו שכתב ותרב משאת בנימין ולא
הרגישו בעצמם שום קנאה לכן היה מותר ע"ש.

**איד נתן יוסף כסף לבנימין ולשאר אחיו לא נתן
ולא חשש לשנאה וקנאה כמו שקרה אתנו?**

**בפרשתן בראשית מ"ה לכלם נתן לאיש חליפות שמלות ולבנימין נתן
שלוש מאות כסף וחמש חליפות שמלות.**

ובגמ' מגילה ט"ז ע"א הקשה: אפשר דבר שנוצטער בו אותו צדיק
יכשל בו, דאמר רבא בר מחסיה אמר רב גוריא אמר רב שבביל
משקל שני סלעים מילת שהוסיף יעקב ליוסף משאר אחיו
נתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים.

ומתוך הגמ': אמר רבי בנימין בר יפת רמז רמז לו שעתיד בן
שיצא ממנו שיצא מלפני המלך בחמשה לבושי מלכות שנאמר
ומרדכי יצא בלבוש מלכות תכלת.

והקשו המפרשים: דעדיין איכא קנאה שהוא קיבל חמשה בגדים,
ומתוך הגר"א דנתן לו חמשה בגדים בשווי של בגד אחד של
אחיו, ולכן לא היה קנאה, ובהו"א סברא הגמ' שנתן לו חמש
בגדים שכל אחד יש לו שווית כמו הבגד האחד שנתן לאחים,
ומתוך הגמ' דהשווי היה אותו דבר, רק היה לו ענין לתת חמשה
לרמז על ענין הנ"ל.

יש להקשות: מ"מ קשה דעל הכסף לא מתורץ איך נתן לו יותר
מאחיו, הא זה יגרום לקנאה ושנאה, כן מקשה המהרש"א, וכן בפנים יפות
בפרשתן, וכן בעיני יעקב שם.

איכא כמה תרוצים:

א. במה שנתן לבנימין יותר כיון שהוא גם אחיו מן האם אין כאן
קנאה, אלא בבגדים שהם מתנות גלויים שהעולם יחשבו
שהוא מראה להם שנאה על המכירה, ובבגדים שהוא דוגמת
מכירתו כתונת פסים, משא"כ בכסף, כן תירץ המהרש"א מגילה ט"ז
ע"ב.

ב. הכסף היה דמי בשתו של בנימין שחשד אותו בגניבה ורצה
ליקח אותו לעבד, והוא דקימ"ל רמב"ם הלכות חובל ומזיק פרק ג' הלכה
ה' המבייש תלמיד חכם נותן לו ליטרא דהבא, וכתב הסמ"ע
פרישה חו"מ סימן ת"כ ס"ק ל' שהוא ל"ו דינרי זהב, ודינר זהב כ"ה
דינרי כסף, עולה תשעה מאות דינרי כסף, ואיתא בגמ' בכורות ג'
ע"א דכל כסף האמור בתורה הוא סלעים, וסלע דאוריתא הוא
ג' דינרין ושליש, נמצא ששלוש מאות כסף עולה אלף דינרין
דהיינו תשע מאות דינרין דמי בשתו, ומאה דינרים שהם
שלושים שקלים שהם כל שקל ג' דינרין ושליש, מכוון מאה
דינרים, כן תירץ בפנים יפות בפרשתן, וכן בעיני יעקב מגילה ט"ז ע"ב.

ג. אין בזה קנאה לאחיו כי אחז"ל גיטין מ"ד המוכר עבדו לנכרים
קונסין אותו עד מאה בדמיו, וכיון שהם מכרהו לעבד ודמי
עבד הוא שלושים כסף הויה הקנס שלשת אלפים כסף, נמצא
לעשרה אחיו הוא קנס לכל אחד שלש מאות כסף, כן תירץ בפנים
יפות בפרשתן.

ובחתם סופר בפרשתן: הקשה דזה שלא כהילכתא רמב"ם הלכות
עבדים פרק ח' הלכה א' דהרי אין קונסין אלא עשרה בדמים.

ד. אולי הכסף שנתן לבנימין היה דורון דרשה דהיינו מתנות
החתונה, כדאיתא בגמ' סוטה ל"ו ע"ב, לכן לא היה קנאה, כן תירץ
בלקוטי יהודה בשם האמרי אמת.

ה. כסף ניתן להטמין בכיס שאף אחד לא יראה, משא"כ חליפות
שמלות, ולכן מיסתבר שאת הכסף שנתן יוסף לבנימין בצנעה,
הטמין בכיסו ואחיו לא ראוהו כלל ולא היה בזה שום קנאה,
כן תירץ הבית ישראל מגור.

האם באמצע התפלה צריך לקום
מפני תלמיד חכם שנכנס לבית הכנסת?

יש לחקור האם באמצע התפלה יש חיוב לקום מפני תלמיד חכם שנכנס באמצע התפלה.

הנה הברכי יוסף יור"ד סימן רמ"ד מביא דראה בספר: דבשעת התפלה אין לקום מפני תלמידי חכמים, משום דאין חולקין כבוד לתלמיד במקום הרב, ומקרבות עד עלינו צורך גבוה הם על דרך האמת.

וראיה מיעקב: דמבואר בפרשתן מ"ו כ"ט "ויאסור יוסף מרכבתו וגו' ויפול על צואריו" וברש"י בשם המדרש אבל יעקב לא נפל על צואריו ולא נשקו משום שהיה קורא את שמע, חזינו שלא הפסיק באמצע קריאת שמע לחלוק כבוד ליוסף אע"פ שהיה מלך, וליכא למימר דשאני התם דהיה בפסוק הראשון של קריאת שמע דחמיר טפי, משום דמי יאמר דהיה בפסוק ראשון דווקא, ואם הלכה רופפת שב ואל תעשה עדיף.

ואין ראה מאברהם שאמר אל נא תעבור: דלא היה מקבל מלכות שמים אז.

אבל הברכי יוסף דחה כל הסברות והראיות: דמיעקב אין ראה, דיעקב פסוק שמע ישראל היה אומר והיה מייחד יחוד מרוב גדלו, ואיתא בגמ' ברכות כ"א ע"ב דהעוסק במעשה מרכבה אינו פוסק אפילו ליהא שמא רבה.

ואם דהלכה רופפת שב ואל תעשה עדיף: ליכא, דהכי איתמר ואם הלכה רופפת פוק חזי מאי עמא דבר, והרי עומדין בשעת קריאת שמע לפני תלמידי חכמים.

ומה שטען דאין חולקין כבוד לתלמיד במקום הרב: זה אינו, משום דלעמוד לפני חכמים מצות עשה, ואיתא בגמ' יומא ס"ט ע"א דמשום כבוד כהן גדול חולקין כבוד לתלמיד ופירש רש"י מראין שיש שררות הרבה למטה ממנו, אלמא דכי איכא כבוד לרב במה שמחלקין כבוד לתלמיד ליכא איסורא, וכאן נמי איכא כבוד שמים לקיים מצוותיו, ועוד דאיתא בגמ' ב"ב קי"ט דכי פליג רביה יקרא חולקין, ולא במקום אחד מצינו שחלק הקב"ה כבוד לחכמים, ובירושלמי פ"ג דבכורים אני קיימתי מצות זקן.

ולא שייך לפטור מטעם עוסק במצוה דפטור מן המצוה: משום דאפשר לקיים שניהם ולקום ברגע אחד לפני התלמיד חכם, עיין רש"י ותוס' סוכה כ"ה ע"א בענין היכא דאפשר לקיים שניהם אם אמרינן עוסק במצוה פטור מן המצוה.

ועוד דאיה: מהא דאיתא בגמ' הוריות י"ג ע"ב כשהנשיא נכנס לבית המדרש כל העם עומדים וכו' והרי קדושת בית המדרש גדולה מבית הכנסת ואפילו אסותא אין אומרים בבית המדרש כמבואר בגמ' ברכות נ"ג ואיתא ברכות י"ז ע"ב בתוס' שעמוד אש יורד משמים ביומי דכלה דאלול ואדר, ועם כל זה עומדים בפני הנשיא אב"ד וחכם, כל שכן בבית הכנסת.

וכן משמע בראב"ן דף קל"ד ע"ד שכתב שנהגו לעמוד הבן מפני האב בבית הכנסת עד שיושב אביו, וה"ה דיעשה לרב, משמע דבכל שעתייה זמניה לקום, אף בשעת התפלה.

וכותב הברכי יוסף: דכל האריכות הנ"ל שכותב בענין זה, זה משום שראה בספר אחד שכותב הפוך, אבל על פי האמת אינה צריכה שום ראיות דמבואר להדיא בגמ' ברכות י"ג ע"א דבאמצע שואל מפני היראה, אלמא אף באמצע הפרק שואל מפני היראה לשלום רבו אף שהוא קורא קריאת שמע וקאי באמצע הפרק ומפסיק.

ואני תמה: על הספר הנ"ל דהביא ראה מיעקב אבינו וסבר דהיה קורא קריאת שמע אחר פרשת ראשונה, ואפילו הכי לא הפסיק, והלא דינא אור"ח סימן ס"ז דמשיב שלום לאיש נכבד אף באמצע פסוק, וטעמא כמו שכתבתי דלשאלו שלום רבו ולהשיב לכבוד אדם נכבד הכל כבוד שמים לקיים מצוותיו יתברך לכבוד רבו והאנשים הראויים לכבוד, עיין בספר מעדני אשר שנת תשס"ז פרשת ויגש כמה תרומים מדוע לא חלק כבוד ליוסף בעת קריאת שמע, הא משיב מפני הכבוד.

וכותב החיד"א: דאחר זמן ראיתי בתשובת הרדב"ז כתב יד שכתב וז"ל שאלה אם מותר לעמוד לפני אדם בבית הכנסת, שהרי רשב"ג חשש לכבודו ותיקן שלא יעמדו לפני רבי מאיר ור' נתן כדאיתא בגמ' הוריות י"ג ע"ב וכל שכן הכא במקום שכינה, ואם חייב לעמוד שם מפני המחויב לעמוד דבר תורה, תשובה אפילו בבית הכנסת חייב אדם לעמוד בפני רבו ומפני אביו ומפני תלמיד חכם, ותניא נמי הכי בבבליא שבהוריות והתם בכל מקום קאמר אף בבתי כנסיות ובבתי מדרשות.

וכן משמע בשבולי הלקט סימן י"ד שנשאל האם צריך לעמוד מפני רבו כל זמן שעולה לתורה, וכותב דאין צריך כל הזמן, משמע אבל מ"מ חייב לעמוד קצת.

וכן בשו"ת פני מבין אור"ח סימן רל"ד כותב וז"ל ומה ששאלת אם בעת שמתעטף בטלית ותפילין וקורא קריאת שמע בבית הכנסת אם צריך לקום מפני תלמוד חכם שבא כנגדו, מצאתי מפורש בספר רוקח סימן ס"ט וז"ל אדם היושב בבית הכנסת מעוטף בטלית ותפילין על ראשו ואומר זמירות חייב לעמוד כנגד רבו שיכול לקבל כולם ומקבל שר טוב בעולמים עכ"ל רוקח, ואף דכתב דאומר זמירות, לאו דווקא דה"ה אפילו קריאת שמע צריך לעמוד.

וכן בשו"ת גנוזי יוסף סימן ע"ג ס"ק ה' כתב שבודאי שצריך לקום מפני רבו בעת קריאת שמע ובעת התפלה.

לסיכום: יש חיוב לקום לאביו ורבו אף בעת התפלה, ואף בזמן קריאת שמע, אבל בפרשה ראשונה של קריאת שמע דקימ"ל אור"ח סימן ס"ג ס"ק ו' דהקורא קריאת שמע לא ירמוז בעיניו ולא יקרוץ בשפתיו ולא יראה באצבעותיו בפרשה ראשונה שהוא עיקר קבלת עול מלכות שמים מפני שנראה כקורא עראי, וכתב במשנה ברורה שם ס"ק י"ז דאפילו לצורך מצוה נמי לא ירמוז, לכן אין חיוב לקום לפני תלמוד חכם, אבל בפרשה שניה שמותר לרמוז לדבר מצוה, א"כ ה"ה דיש חיוב לקום מפני רב או אביו, עיין שו"ת שבת הלוי חלק ו' סימן קמ"ו.

ויש שמביא בשם הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א ששאל את החזון איש ופסק שמותר לעמוד בפני רבו וכן לתלמוד חכם אפילו בפרשה ראשונה של קריאת שמע.

מכתבים למערכת

איך היה מותר בזמן הנס להדליק נר חנוכה בשבת הא מן התורה ליכא מצוה כיון דלא היה שיעור בשמן

מה שהקשתם בשם אחרונים על הא דכתב הבית יוסף באחד מן התרועים דחלקו את הפך של שמונה והדליקו בכל לילה שמינית, דיש להקשות נהי דסמכו על הנס לענין גוף המצוה כיון דהיה אי אפשר בענין אחר, אבל האידן עשו בשבת דהא בתוך ח' ימים היה גם כן שבת והאידן הדליקו בשבת, הרי אמרין בגמ' פסחים נ"ט ע"א, וכן זבחים י"א ע"ב תן לה כמדתה כדי שתהא דולקת מערב עד בוקר, ופשיטא כשאין שיעור הצריח לשמן אסור להדליק בשבת, דלא ניתן לדחות רק כשעושים כדון ולא משום קצת מצוה דחצי שיעור, וגם לא יתכן לסמוך על נס במקום חילול שבת דאורייתא, ותרצתם בששה אופנים.

הרב שמעון שוף שליט"א בני ברק

מה שתצטתם בשם האמרי יושר דכשחלקו לח' חלקים היה בדעתם שאם לא יתוסף ע"ב נס יוסיפו בה שמן טמא ויטהר ע"י ביטול, ונעשה להם נס שנתמלא המנורה ולא הוצרכו לביטול, ואפילו אם לא היה הנס, היה יכולין לקיים מערב עד בוקר ולא הויא קצת מצוה רק מצוה גמור, יש להעיר דהאמרי יושר מסיק דזה אינו לפי הפרי חדש שכתב שלא היה היתר של טומאה התורה בציבור כיון שהיה טומאת זב, וזוה אין היתר של טומאה התורה בציבור.

מדוע עירוב תבשילין יותר קל מכל מצוות דרבנן

מה שהקשתם בשם הראשונים ואחרונים על הא דאיתא בגמ' יומא כ"ח ע"ב אמר רבא ואיתימא רב אשי קיים אברהם אבינו אפילו עירובי תבשילין, דיש להקשות מדוע נקט דווקא מצוה זו, ואם רצה לומר שקיים אף מצוה דרבנן הויא ליה לומר בסתם קיים אברהם אבינו כל התורה עד שלא ניתנה אף מצוה דרבנן, ומדוע נקט דווקא עירוב תבשילין, ותרצתם בששה אופנים.

הרה"ג רבי הרשל הרצל שליט"א מרבני כולל בעילא במסחר

יש לציין דבאמרי נועם פרשת תולדות תרוין באופן נפלא ע"פ מה דמבואר (בווהר"ב פ"ח) דהג' סעודות בשבת הוא נגד ג' אבות, אברהם הוא נגד סעודת הלילה, יצחק סעודת הבוקר יעקב סעודה ג', ועל כן יש לומר דאברהם לא קיים רק סעודה הא' של שבת, וכמו שמצונו בענין התפלה אשר אברהם התפלל שחרית לבד שהוא השייך לשרשו, וא"כ כשחל שבת אחר יו"ט היה צריך להכין מיו"ט לשבת עם כל זה היה יכול ליתן עצות בנפשו שלא יצטרך לעריב תבשילין כי הוא לא צריך רק לסעודת לילה, ורב צלי של שבת בערב שבת, א"כ היה יכול לאכול הסעודה מבעוד יום א"כ הוא עדיין יו"ט ואין כאן הכנה מיו"ט לשבת כלל ואברהם לא עשה כן, אלא רצה להתחייב במצוות, ועשה הסעודה כשהיה כבר לילה כדי שיתחייב בעירוב תבשילין, על כן תפסו בלשונם עירוב תבשילין דווקא שבוה המצוה שהיה יכול לפטר עצמו.

מדוע מברכים להדליק נר חנוכה ולא על מצות נר חנוכה הא כל דבר שאפשר בשליחות מברכים על

מה שהקשתם בשם הראשונים על הא דאיתא בגמ' שבת כ"ג ע"א דהמדליק מברך אשר קדשנו במצותיו להדליק נר של חנוכה, דיש להקשות מדוע מברכין להדליק בלמ"ד והא בגמ' פסחים ח' ע"ב מבואר דכל מצוה שאין האדם מוכרח לעשותה בעצמו ויכול לעשותה ע"י שליח לא מברכין בלמ"ד אלא בעל, והכי איתא להדיא בירושלמי סוכה פרק ג' הלכה ד' כיצד מברכין על נר חנוכה רב אמר ברוך אקב"ו על מצות הדלקת נר חנוכה, וא"כ היה לנו לברך על הדלקת נר חנוכה, ותרצתם בששה אופנים.

הגאון המפורסם רבי שמאי גראס שליט"א דומ"ץ מחוקי הת

נראה לתרץ דעין בגמ' שבת כ"ג ע"א דקאמר הש"ס דהדלקה עושה מצוה מדמברכין להדליק נר של חנוכה, והנה הלשון על הדלקת נר חנוכה, משמע שיהא דלוק ויחא משמע שיהא מצוה בהדלקה, אבל להדליק משמע מצוה בעצם הדלקה, ולפי זה נראה דבירושלמי קאמר רב דמברך על הדלקת נר חנוכה, ורב לשתייה דסבירא ליה דאין מדליקין מנר לנר ועיין בסוגיא משום דסבירא ליה הנחה עושה מצוה ועל כן סבירא ליה דאין מברכין להדליק, ולכן אנו דקיימיל הדלקה עושה מצוה מברכין להדליק נר חנוכה.

אמאי לא מדליקים תשעה ימים גרות חנוכה

משום ספיקא דיומא כמו בכל יו"ט שעושים יומים מספק

מה שהקשתם בשם הראשונים ואחרונים מדוע ליכא חיוב בחוץ לארץ להדליק את המנורה ט' ימים משום ספיקא דיומא כמו שבכל יו"ט עושים בחוץ לארץ ב' ימים משום ספיקא דיומא, א"כ כאן נמי אין יודעים מתי כ"ה כסליו שיעשו מספק תשעה ימים כיון דאפשר שרק ביום השני הויא כ"ה בכסליו, ותרצתם בששה אופנים.

הגאון רבי יעקב אייזנבאך שליט"א דומ"ץ בקריית ספר

נראה לתרץ ע"פ מה שכתוב בערוך השלחן אור"ח סימן תר"ע בשם ספר חשמונאי דלכן תיקנו ח' ימים בתנוכה, לפי שעי" הגורות בטלו או מלהקריב בחג הסוכות העבר ובשמיני עצרת, ולכן לזכרון זה עשו שמונה ימים חנוכה, ומימלא כשהראו להם מן השמים הנס של הדלקה הראו שהסכימו על ידם לעשות שמונה ימים, ולכן לא עשו תשעה ימים.

הרה"ג חיים אהרן בלייער שליט"א ירושלים מו"ץ בישיבת מיר

נראה לתרץ שבעבודת ימי חנוכה הוא כדי להלחם נגד כוח היוניתי וכח הרע ואין מקום לספיקות כשלחמים נגד הרע כמו שמצונו דספק הוא בגמטרי עמלק ולכן מצונו שלעתיד לבא שלא יבטל החנוכה ואו יקדשו החדש ע"י ראייה או גם יעשו חנוכה ט' ימים משום ספיקא דיומא דלעתיד לבא יחלש כח הרע והכל יהיה ברור כשמש, ולכן רק אז אפשר שיהיה ימי ימי חנוכה משום ספיקא דיומא.

הרב א. ז. רונבוים שליט"א בית שמש

יש לציין שהמנחת חינוך מצוה ש"א כתב כשיבנה בית המקדש ונשוב לקדש על פי הראיה או הרחוקים דעתידה ארץ ישראל שתפט לכל הארצות בודאי יעשו חנוכה תשעה ימים, ואח"כ כותב שמצא כן ביעורי אבן ראש השנה י"ח ע"ב.

תגובות אפשר לשלוח

למחבר הרב אשר אנשיל שוורץ שליט"א

לפקס המערכת: 057-7961607 או למייל: levib@017.net.il
לביירוים בכל ענייני המערכת, בטל: 057-3166560

ברכת מזל טוב לידידינו איש החסד והמעט

הרב **מאיר רייך** שליט"א בארא פארק

לרגל שמחת אירוסיו בנו

הבה"ח מורנו **דוד בן ציון ניי** מבחירי ושיבת צאנו

עב"ג בת ידידינו הרב **אריה לייבוש רייך** שליט"א

יהא רעוא שבוכות מעשיו הכבירים יזכה לראות נחת

מכל יוצאי חלציו ויעלית בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידנו

החפץ בעלום שמו

לע"נ זקנו הרב יוסף בן הרב יהודה אריה רובינפלד ז"ל

נלב"ע י"ג טבת ת.נ.צ.ב.ה.

ולעילוי נשמת מורנו

הרב נתן בן הרב נפתלי הערץ שטרנהארץ זצ"ל

נלב"ע עשרה בטבת ת.נ.צ.ב.ה.

גליון זה נודב ע"י ידידנו

הרב **דב בעריש שטמר** שליט"א

מנהל מרכז התורה צאנו

לע"נ אביו הרב **עבי בן הרב יעקב שטמר** ז"ל

מזקני חשובי חסידי צאנו

נלב"ע ט"ו טבת תשס"ט ת.נ.צ.ב.ה.

ברכת מזל טוב לידידנו

הגאון הצדיק רבי **אהרן טוסיג** שליט"א

מגדולי המשיעים בדורנו

לרגל שמחת נשואי בתו עב"ג במז"ט

בן הרבני הנגיד הנכבד ידידנו הרב **ישכר דוב זייס** שליט"א לוס אנג'לס